

Gyergyádesz Tódor, a zaj meg a malomkerekek

Vass Norbert

(1985 Kaposvár): író, szerkesztő, kritikus. Kisprózái, versei, tanulmányai, valamint könyv- és kiállításkritikái 2009 óta jelennek meg különböző online és printfelületek hasábjain. *Hallgat* című esszéjét 2016-ban került a könyvesboltokba, *Indiáncseresznye* című novelláskötete 2019-ben látott napvilágot, ahogy *Kupakoskifli* című fotóskönyve is.

Halványkék volt a holdfény, mint a kés éle, pont, és Gyergyádesz Tódor látott valamit, hogy az ég alján lebeg. Elsőre szentjánosbogár-táncnak tűnt neki, a floureszkáló tízgyűszűnyi folt nem más volt pedig, mint a Jutka Persi neonzöld műkőrméi. Mióta kikaparták a koporsóból magukat, elpötyögtek időnként a telep házai fölött valamit, és sötétebb lett olyankor az éjszaka. A legtöbben nemigen tudták mire vélni ezt, Gyergyádesz Tódor fölismerte viszont a billentéseket, és megszólalt a fejében egyből a Verdi Requiemjének az Agnus Deije. A magnóhoz rohant, hogy földunnyogja egy BASF-kazetta B-oldalára a basszuszólamot, aztán a tűzbe vele. Addigra meg is érkezett a malom fölé a bégető, fekete felhők serege. Borult.

Nem régóta lakott Gyergyádesz a telepen. Azelőtt a Volga mellett volt tizenegy éven át hajóvontató. Tizenegy vörösbeigy fészkelte szürke szakállá alatt, és szomorú szimfóniát írtak nap végére a sárba a talpai. Éjszakánként a lányoma után maradt nehéz zenét olvasták mindig a csillagok. Része volt valahogy a dalnak, amit a természet végenincs mormogott. Az arcát mosta épp, a hosszú vonta előtt egy nyári hűvös reggelen, mikor füstbe bújít áriák tömegét hozta felé a folyó, meg hurok jajveszékéléseit. Az osztankinói adótorony felső részében pusztító kábeltűzet mutatta meg a víztükör neki. Minden hangjegy az égre folyt azon a napon, ami csak létezett. Azóta a világ összes rádiója Gyergyádesz fülében sercegett. Az azért sok volt. Elnyomott minden más zenét. És úgy mesélte a Surdászky Kamillnak kedden, a harmadik pasztörizált tej után, hogy akkor elege lett. Szélnék eresztette énekesmadarait, örvénybe dobta a szakállá szálait és tizenegy év után fellszámolta a volgai napjait. És nem lépett attól fogva, csak a külső talpélein, de csak nem hallgatott el benne a zaj. És mert a szélmalom vastag falai mögé nem hatolt be régen, csak a csönd, úgy emlékezett, és mert szabadulni akart, váltott magának Csebokszárinál másodosztályra egy jegyet a nagylóki szárnyvonalig, és elindult a telep fele, ahol gyakor az apja élt. Gyógyulni jött tehát ide. Felejtteni.

Hogy a mindenthallás mit jelent, az itt lakók nem tudhatták pontosan, de igyekeztek azért a maguk módján segíteni. Délelőttönként egy hatalmas hangszórót forrasztgatott a Surdászky Kamill, azt szerette volna a nyár utolsó open air kártyapartiján Gyergyádesznek megdörrenteni. Úgy gondolta, ha nem halkul el tényleg, egy pillanatra sem a feje, olyan hangosat kell majd neki hallani, ami megrémít minden benne bujkáló dallamot. Scootert például, esetleg Vangelist. Próbáltak a többiek is a baján enyhíteni. A Frigur kántor visszafelé énekelte hajnalonta az átokszóltárokat, háthogyha kifarolnak Gyergyádesz Tódor eszéből így, a Groszcsেকné akácmézzel kínálta, hogyha azzal gargalizál, beleragad netalán pár kottaszabványba is, a Groszcsек vadász meg söréttel lötte a szürkületi levegőt tele, míg Gyergyádesz a kertben szolmizált, hogy eltalál legalább néhány nyavalyás hajlítást valószínűleg. De nem.

Élt egy sofőr is a telepen, az Ikotity. Dániába meg Damaszkuszba vitt turistacsoportokat, és mikor odaért, kávé ivott zaccosan és a bazárban vásárfiára is rábeszéltek mindig a kereskedők. Legutóbb nyolc liter pancsolt parfümöt adtak el neki, mellé meg egy kisujnyi dzsinnt kapott. Nyírfaháncsból ácsolt, pöttöm bölcsőben lakott, a tükörből lehetett látni csak, buggyos nadrágot viselt, akcentussal beszélt a magyart és valamiben mindig kellett mesterkednie. Kőrszakállá volt, leállni nem tudott. Mióta lecseréltette vele már párszor az olajat az Ikotity, lekaparta az üléskarfákba öröködött mindahány rágógumit, és parfümbe áztatta az összes kifakult Wunder-Baumot, nemigen tudott kitalálni mást neki, és mert a dzsinn tetlen maradni nem tudott, látta a visszapillantóban egyszer a sofőr, hogy nyolcasokat vág ki a fuvarleveleiből és a kertbe ássa őket el. Dugványozta a végtelent. Akkor jutott eszébe Gyergyádesz ügye. Mert ha ez a kis dzsinn a megtett kilométereket a földbe ülteti és azzal tulajdonképpen meg is szünteti, akkor ki tudná talán Gyergyádesz Tódorból is az összes zenét hordani. Ha időbe is telik.

•

Gyergyádesz Tódor mágneses labdával dekázgatott. Arra számított, a delej magához vonzza tán a rezonanciát a bokája körül, de nem. Délután volt, unott, lötyyeteg, kutyák marakodtak a farhát koncain. A Bartókon a Magyar Rádió Gyermekközosa énekelt, mikor a malomhoz ért egy furcsa társaság. Elöl az Ikotity, vállán tükör, benne a dzsinn. Aztán a Surdászky Kamill, aki egy talicska CD-vel egyensúlyozott, a Groszcsекék, kezük ügyében mézes bödön és messze hordó sörétes is, a Frigur kántor tótágast álló kottatartóra támaszkodva rá, leghátul meg a Jutka Persi neonzöld műkőrméi. Chopin noktürnöket ütöttek épp és az ég feketészlilában kezdett ettől játszani. Azt mondták, megvan a recept alighanem, Gyergyádesznek nem kell mást, csak a száját nagyra tátani és öblögetni pasztörizált mézes tejjel néhanap, a többit tudja majd a dzsinn, ami egész Damaszkusztól utazott az Ikotity kesztyűtartójában a telepig. Nem látott Gyergyádesz dzsinnt sehol, de úgy bántotta addigra az összeviszesség, hogy bölintott, legyen.

Tizenegyvet ütött az óra, mire minden készen állt. A Groszcsек vadász járőrözni indult a malom udvarán, és, hogy összezavarja az éterben az összes rövidhullámú frekvenciát, időnként tüzelt. Elbizonytalanodtak még a harangok is, kondulni azok sem mertek azután. A Groszcsекné

2018-ban Móricz Zsigmond-ösztöndíjat kapott. A szerző portréfotóját Végh László készítette.

mézes kenyeret kent a dzsinn-nek, hogy győzze, óránként száztizenegyet is akár, a Frigur kántor fejjel lefele lógott a körtefán, és a 4'33"-mal vezényelte tele, John Cage-től, a levegőt, a dzsinn, az meg Gyergyádesz szájába mászott, pöttömnyi vésővel faragni le a hangszálakba henderedett sokezer dallamot. Hát a Surdászky Kamill hogy segédkezett? Elvette a dzsintől a kitermelt muzsikát, és egy szünetmentes tápról működő háromnyolcvanhatos számítógépre vitte föl. Aztán kétszeres sebességgel, mp3-formátumban írta ki a CD-ire. Mindet, ami volt. Tizenegy nap, tizenegy éjjel dolgozott a dzsinn, akár a gép, addig állt csak néha meg, míg pár gyűszűnyi mézes kenyeret befalt és várta, hogy Gyergyádesz pasztörizált mézes tejjel öblöget. Érezte, hogy a hajóvontató egyre jobb kedvre derül.

Végül egy dolgot az Ikotity is kitalált. Régi sofőrként tudta ugyanis, hogy traffipax ellen a rózsafüzér nem segít, a CD-lemezek jól jönnek viszont. Neki is lógott a buszban, a fakó Wunder-Baumok között egy karcos Kadlott Károlya. És hogyha nem fogja a traffipax a CD-s Ikarust, távol tartja akkor talán az írt lemez Gyergyádesztől is a percegést. Nagyjából ezt ókumlálta ki, és mert dolga más nemigen akadt, elkezdte a dupla sebességgel megírt mp3-akat a malomlapátokra kiragasztani. Nem kevés volt, négyszer száztizenegy lemez, halványkék holdfénynél hajnalig rakta, mire végzett velük. Aztán elszenderült és akkor, először a dzsinn is lepihent. Mindenki aludt a malom udvarán, csönd volt, csak néhány morfinista tücsök ciripelt. Azt latolgatta mind, maradt-e Gyergyádeszban vajon zűrzavar.

Fölvirradt aztán a nyári nap. Ezerszereztek sugarát a CD-lemezek. Ragyogott a gyöngö szélben a négy malomlapát. Olyan fény lett, hogy a sötétnek nem csak ellentéte az, tagadása is. Bégetni kezdtek az égen a fellegek, duruzsolni a Groszcsék vadász sörétjei, a maradék méz meg, a bödön alján, táncrea kelt. Gyergyádesz Tódor arra ébredt, hogy hallja a seregélyeket megint, és hogy a léptei fűrészporba rajzolt kottasor, és hogy megszűnhetett akkor benne a szüntelen pattogás. Dudorászni kezdett a dzsinn valami ősi éneket és csatlakozott hozzá mindenki a malomudvaron. Gyergyádesz is. Kísérték őket az égből a Jutka Persi neonzöld műkörmei. Sötétebb szokott ettől lenni rendszerint, de annyi fényt szabadítottak a telepre a csillogó malomkerekek, hogy nem lett éjszaka, tizenegy hónapig.

